

Israël en de profetie

Wie zou in deze tijden niet een bijzondere interesse hebben voor de dingen, die zich in het Midden Oosten afspelen? Een christen zal zich telkens afvragen, hoe hij ook in dit opzicht de krant naast de Bijbel kan lezen. Dat leidt onder meer tot de vraag, in hoeverre daar de profetieën uit het Oude Testament een rol spelen. Hebben we nog iets te verwachten rond de tempelberg, waar nu nog een moskee op staat? Is Saddam Hussein echt een nieuwe Nebukadnezar, zoals hij zichzelf verbeeldt?

Over dit onderwerp valt veel te lezen en te horen, van heel verschillende snit. Ik ben onlangs geschrokken terug gekomen van een studiedag op 12 nov. j.l. over 'Israël in profetisch perspectief', georganiseerd door Christenen voor Israël. Het mooie van deze organisatie is, dat men zich op praktische wijze solidair betoont met Israël en dat men een prima tegenwicht biedt tegen de vaak eenzijdige berichtgeving over Israël. Maar nu noem ik twee punten waar ik erg van schrok. Eerst was er een rede van dr. M.J. Paul (docent aan de Evangelische Hogeschool), die desgevraagd zei dat op grond van zijn uitleg het *niet mogelijk is*, dat Christus morgen terug zou komen. Verder hoorde ik met instemming de uitleg van Lance Lambert citeren, dat Paulus in Rom. 11 met zijn woorden over een "gedeeltelijke verharding over Israël" zou bedoelen, dat de Joden slechts gedeeltelijk verhard zijn. Ze hebben Mozes en de profeten, ze missen *alleen Christus* maar.

Me dunkt, dat het hier niet om kleine foutjes gaat. Ik betwijfel of de sprekers zelf het willen, maar feit is dat zo de unieke plaats van Christus wordt gerelativeerd en dat de fundamenteel christelijke verwachting wordt ondergraven, dat we elk moment Christus' wederkomst moeten verwachten.

In deze studiedag vond ik aanleiding om enkele hoofdlijnen op papier te zetten van wat naar mijn inzicht onder ons vast zou moeten staan als we het over de profetie en de eindtijd hebben. Ik doe dat pas na veel aarzeling, omdat ik uit ervaring weet dat broeders en zusters met een bepaalde Israël-visie mateloos scherp kunnen reageren op kritiek. Mag ik het toch proberen, in de overtuiging dat we samen een even kostbaar geloof hebben verkregen door de gerechtigheid van Jezus Christus.

1. Israël = Israël

Het is de st. Christenen voor Israël, die gekomen is met de spreuk "Israël = Israël". De bedoeling daarvan is, dat alles wat er in het Oude Testament geprofeteerd wordt over Israël, in onze tijd vervuld wordt in het land van de Israëli's. Concreet en letterlijk en aards, dus. Men richt zich met deze spreuk tegen de gedachte, dat de kerk de vervulling van Israël zou zijn.

Het dilemma zou dus zijn: Israël=Israël of Israël=de kerk.

Terecht wijst men er wel op, dat het onheus is om alle zegeningen toe te passen op de kerk, en alle vloek op Israël. Dat gaat natuurlijk niet. Maar toch heeft CvI ons met dit dilemma een slechte dienst bewezen. Het dilemma deugt niet. Men kan werkelijk niet volhouden, dat het Nieuwe Testament onze aandacht bij uitstek richt op het land Palestina. Het is bijv. tekenend, dat de eerste christenen (en dat waren Joden!) hun akkertjes *verkochten*.

a van de profetie samenkomen in die éne mens, in Jezus Christus onze Heer.

Toen Christus van zichzelf zei 'Ik ben de ware wijnstok' (Joh. 15), toen was het voor

ieder duidelijk dat Hij zichzelf daarmee het ware Israël noemde. Zoals de leeuw ons Nederlands symbool is, zo was in die dagen de wijnstok het nationaal symbool van Israël. Vanaf de munten van de Makkabeeën tot en met de grote druiventros die in de tempel hing.

Het is niet moeilijk te verstaan, waar dit symbool vandaan kwam. In het Oude Testament is de wijnstok immers meermalen symbool van Israël, vgl. Psalm 80 en Jesaja 5. Maar dan des te meer is het zeer sprekend als Jezus zichzelf de ware wijnstok noemt. Hij is de wijnstok die niet liegt en niet teleurstelt. In Hem en Hem alleen wordt vervuld wat God met Israël op het oog had.

Is het dan helemaal onzin om te zeggen dat de profetieën over Israël in de kerk vervuld worden? Nee, dat is geen onzin. Maar het is alleen waar *via Christus*. Het erfrecht van Israël bezitten we als kerk nooit in onszelf, maar alleen omdat en in zover we door het geloof deel hebben aan Christus. Wanneer we als een rank aan de wijnstok verbonden zijn.

2. Vervuld of onvervuld

Graag maakt men tegenwoordig een onderscheid tussen vervulde en onvervulde profetieën. De vervulde zijn nu dan even minder interessant, omdat we met het oog op Israël ons steeds opnieuw afvragen: komen nu de *onvervulde* profetieën misschien aan bod? Zo had iemand in Jesaja 17 gelezen, dat Damaskus een puinhoop zou worden. Welnu, de stad staat er nog. En zou het er nu dan misschien van gaan komen?

Maar heel deze manier van lezen past niet bij profetie. Het past bij waarzeggerij. Van waarzeggerijen kan men een lijst bijhouden en als er een vervuld is, dan kun je 'm afstrepen. En dan zeg je: 't was mooi, maar die hebben we gehad! Maar profetie is geen waarzeggerij. Het is bediening van Gods woord met het oog op de concrete situatie. Als een profetie uitgekomen is, dan boek je 'm niet af, maar je bewaart 'm des te eerbiediger. Want het blijkt dan, dat die bewuste profetie ons op *betrouwbare* wijze iets van Gods stijl openbaart. Dan is er reden om aan te nemen, dat het *nóg* wel eens gebeurt.

En andersom: als een waarzegging nog niet uitgekomen is, dan hangt de betrouwbaarheid aan een zijden draad. Maar bij de profetie is dat toch heel anders? Meermalen is Gods vervulling van een profetie zoveel rijker dan je ooit gedacht had. Met de letterlijke tekst klopt het dan niet meer, maar toch kun je in de vervulling *zó* duidelijk de hand van God zien! Denk aan Jona, die stellig profeteerde: 'Nog veertig dagen en Ninevé wordt onderstboven gekeerd'. Een duidelijke profetie, zonder mitsen en maren. Maar toen het volk zich bekeerde, gebeurde het niet. En tòch merkte Jona op: 'Had ik dat niet gedacht toen ik nog mijn land was? God zal wel weer lankmoedig en genadig zijn!'

Dat de Bijbelse manier van spreken over vervulling totaal anders is dan ons nu vanuit de Israël-theologie wordt voorgehouden, wordt eenvoudig duidelijk als we de zgn. 'vervullings-citaten' bij Mattheüs lezen. Er is Mattheüs veel aan gelegen om te laten zien, dat Christus de vervulling van de profetie is. Het zou een aparte studie waard zijn om deze citaten (zoals 1:22, 2:15, 18, 23) te bestuderen. Maar de tekst "Uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen" zou onder ons bepaald niet als 'onvervuld' te boek gestaan hebben. En zelfs de Immanuël-profetie niet.

Het hele woord 'onvervuld' komt in de Bijbel slechts vier keer voor, en dan in belijdende uitspraken als Jozua 21:45: "Niet een van alle goede beloften, die de Here aan het huis van Israël had toegezegd, is onvervuld gebleven; alles is uitgekomen."

Zouden wij dat na de heerlijke komst van onze Heiland niet minstens even duidelijk zeggen? *Alles is uitgekomen!*

3. Vervuld in Christus

Daarom zou ik als eerste hoofdlijn in de beoordeling van de uitleg van een profetie willen geven: staat de vervulling in Christus wel centraal? "Want hoevele beloften Gods er ook zijn, in Hem is het: Ja; daarom is ook door Hem het: Amen, tot eer van God door ons." (II Kor. 1:20).

We willen hiermee niet zeggen, dat er na de komst van Christus nooit meer een profetie vervuld wordt. We hoeven maar te denken aan al wat we bij Christus' wederkomst nog verwachten. Maar toch wel dit: we moeten uiterst terughoudend zijn om profetieën zó uit te leggen, dat het er niets toe doet dat Jezus Christus intussen teruggekomen is. Ook hier moet gezegd worden: profetieën zijn geen waarzeggerijen. Waarzeggerijen kun je als losse orakels beschouwen die ooit als een puzzel blijken te 'kloppen'. Dan kun je ook zeggen: zoveel procent is al uitgekomen en zoveel procent nog niet.

Maar profetieën kun je zo niet kwantificeren. Je kunt niet met recht beweren, dat zonder een wereldconflict rond de staat Israël zus en zoveel procent van de profetie onvervuld blijft. Dat gaat niet op, want de profetie heeft een *midden*: Jezus Christus. Alle profetieën komen samen in Hem en door de manier waarop Hij ze vervult valt er een totaal nieuw licht op. Vergeleken bij de vervulling is alle profetie toch maar zoekwerk geweest.

In dit verband wijs ik op de woorden van Petrus: "Naar deze zaligheid hebben gezocht en gevorst de profeten, die van de voor u bestemde genade geprofeteerd hebben, terwijl zij naspeurden op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus in hen doelde, toen Hij vooraf getuigenis gaf van al het lijden, dat over Christus zou komen, en van al de heerlijkheid daarna" (I Petrus 1:11).

Petrus laat hier duidelijk merken dat het voor de profeten echt zoeken is geweest om te verstaan wat Gods bedoeling toch zou zijn. Maar één ding is zeker: Christus is de vervulling. En de manier waarop Hij de profetie vervult moet beslissend zijn voor ons verstaan van de profeten. Een voorbeeld: in de profetie van Ezechiël wordt een schitterend visioen van de nieuwe tempel geboden. Maar als we dan onze Heiland horen zeggen: "Breekt deze tempel af en binnen drie dagen zal Ik hem doen herrijzen" (Johannes 2:19), dan kunnen we dit nieuwe licht op de profetie toch niet negeren? Ik heb iemand uit onze kerken in een lezing horen verdedigen, dat er op de tempelberg nog een nieuwe tempel moet komen en dat de offerdienst daar hersteld wordt. "Ja", zei hij toen, "dat past wel niet in onze dogmatiek, maar de Schrift gaat boven onze dogmatiek". Maar wacht nu eens, de brief aan de Hebreeënen die in z'n geheel over het *eenmalige* offer van Christus gaat, is toch geen dogmatiek? Onze broeder zou in deze tegenspraak een aanwijzing hebben kunnen vinden, dat hij de profetie *anders* moest lezen.

Om dit punt samen te vatten: alle leringen over de profetie die we zoal horen moeten we éérs toetsen aan de vraag of Christus er centraal in staat. We vinden in de profeten aankondigingen van zegen en vloek voor Israël. Welnu, het gaat inderdaad niet aan om de zegen toe te passen op de kerk en de vloek op Israël, zoals het verwijt vaak luidt. Maar we moeten wel zeggen, dat beiden in Christus vervuld zijn. De zegen over Israël breidde Hij uit tot alle volkeren. De vloek heeft Hij persoonlijk op zich genomen,

tot zegen voor allen die in Hem zijn.

4. Wie Israël zegent...

Christus is het centrum van de profetie, zo schreef ik hierboven. In dat licht moet u er eens over nadenken wat het betekent als er voortdurend herhaald wordt: "wie Israël zegent, die wordt gezegend". Persoonlijk geloof ik inderdaad, dat God graag ziet dat we het veelgeplaagde Israël helpen waar mogelijk. Maar de manier van omgaan met de Schrift moeten we toch wel kritisch overdenken.

De spreuk gaat uiteraard terug op de belofte aan Abraham in Genesis 12:3. Daar staat: "Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend". Deze belofte wordt herhaald in Genesis 27:29 en Numeri 24:9. Maar hoe vatten we deze profetie op? Ik hoor en zie deze belofte geregeld vereenvoudigd tot: wie goed is voor Israël, wordt gezegend. En die spreuk dient dan om de aankoop van badschuim en speelgoed uit Israël te stimuleren. Ik overdrijf niet; een en andermaal heb ik deze toepassing rechtstreeks en dwingend zien maken.

En echt, deze uitleg *kan* niet. Vlak na de geciteerde belofte uit Genesis 12:3 lezen we de nadere belofte "Aan uw zaad zal Ik dit land geven" (Gen. 12:7, S.V.). Bij die belofte merkt Paulus op: "Hij zegt niet: en aan zijn zaden, in het meervoud, maar in het enkelvoud: en aan uw zaad, dat wil zeggen: aan Christus" (Gal. 3:16). Nu is dit wel een erg scherpe verklaring van de apostel, maar zijn bedoeling is duidelijk: de Abraham-belofte wijst *naar Christus*. Zo en niet anders is ook het woord over de zegen op te vatten. Onze houding tegenover *Christus* is beslissend voor zegen of vloek. Wanneer ik steeds hoor zeggen "Wie Israël liefheeft, die wordt gezegend", dan voel ik de neiging om, enigszins geërgerd, te antwoorden "Indien iemand de Here niet liefheeft, hij zij vervloekt. Maranatha!" (1 Cor. 16:22). Ik houd me wel in, maar protesteer toch echt als de belofte buiten Christus om op de aanschaf van shampoo wordt toegepast.

5. Kan Christus morgen terugkomen?

Het tweede keurmerk om de uitleg van de profetie te toetsen is: "Kan Christus morgen terugkomen?". Het zojuist aangehaalde woord van Paulus, "Maranatha", brengt ons hierop. Al staat de betekenis niet in detail vast, we mogen hier toch in elk geval het intense verlangen van de gemeente naar haar Heer in herkennen. "Amen, kom, Here Jezus" (Openb. 22:20).

Iedere bladzij van het Nieuwe Testament leert ons om reikhalzend uit te zien naar die grote dag, de dag der dagen, waarop de Here Jezus terugkomt. "Waakt dan, want gij weet de dag noch het uur". "Gij weet zelf zeer goed, dat de dag des Heren komt als een dief in de nacht". Kortom, het behoort onder ons gewoon vast te staan, dat we dagelijks uit moeten zien naar de komst van onze Koning.

Maar soms hoor je zo in detail uitleggen wat er allemaal vóór die komst moet gebeuren, dat je je afvraagt: hoe kan dan de verwachting van zijn komst nog levend blijven? Zo kennen we het verhaal, dat de Moskee op de tempelberg moet instorten om plaats te maken voor de nieuwe tempel, waar de offers weer gebracht zullen worden. Men wijst dan wel vol opwinding op het feit dat er al scheuren zitten in de fundering van die moskee. Zodat het er wel eens gauw van zou kunnen komen. Maar

morgen is dat toch nog niet voltooid.

Op de genoemde Israël-conferentie heb ik dr. M.J. Paul deze eenvoudige vraag ook gesteld: denkt u, dat onze Here Jezus morgen terug kan komen?

Het onthutste me, dat hij deze vraag zonder omwegen met 'nee' beantwoordde. Nee, dat is niet mogelijk want er moet nog van alles gebeuren vóór die tijd. Later heb ik hem er telefonisch nog over gesproken en toen liet dr. Paul me weten, dat Christus eventueel wel al over een jaar zou kunnen terugkomen, gezien de vaart waarmee de geschiedenis zich de laatste tijd ontrolt. Ik kan deze concessie nauwelijks als een geruststelling zien.

Ook de verklaring, dat het onverwachte van Christus' komst zou kunnen betekenen dat we elk moment dood kunnen blijven, overtuigt niet. Het is toch wel uiterst kras als we de wederkomst van Christus gaan 'vergeestelijken' om aan een 'letterlijke' vervulling van de Israël-prophetie vast te houden!

Het beslissende punt is echter, dat de gelovige verwachting van de christenen zo van de wederkomst vandaan getrokken wordt náár de politieke ontwikkelingen in Israël. En dat is fout.

6. De glorie van Israël

We schreven over de tweedeling die gemaakt wordt tussen vervulde en onvervulde profetieën. We kwamen deze tweedeling meermalen als volgt tegen: de profetieën over de Messias zijn vervuld; die over de glorie van Israël zijn nog onvervuld.

Maar wat een vreemde tegenstelling is dat! Ik zou niet weten wat de glorie van Israël moest zijn als het niet *de Messias* was. Ook hier wordt onze aandacht weer ten onrechte van Christus' eer naar politieke glorie getrokken. Simeon had hier nog een betere kijk op. Hij had zijn leven eraan gewijd, de vertroosting van Israël te verwachten. En toen hij het kindje Jezus in zijn oude handen droeg, zei hij glashelder: "mijn ogen hebben uw heil gezien, dat Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volken: licht tot openbaring voor de heidenen en heerlijkheid voor uw volk Israël" (Lucas 2: 30-32). Datzelfde kind, dat licht tot openbaring voor de heidenen zou betekenen, was en is ook in eigen persoon de glorie van Israël. Het is een geweldige eer voor Israël, dat God hen verkoos als het volk dat - door de Messias - voor alle volken tot een zegen zou zijn. Welke glorie zullen we anders voor hen verwachten? Het feit, dat de Israëli's sinaasappels laten groeien op voorheen dorre grond? Of het feit, dat ze zwaardere bommen hebben dan wie ook in de regio?

7. Profetie tot in de details

"Bij de eerste komst van Christus zijn de profetieën in detail en letterlijk vervuld; daarom mogen we aannemen, dat er bij zijn wederkomst ook van een letterlijke vervulling sprake zal zijn" - zo wordt ons voorgehouden.

Dit is echter maar zeer ten dele waar. Er zijn wel bepaalde details uit de profetie heel letterlijk uitgekomen bij Christus' eerste komst, maar je kon vooraf niet weten, welke details dat zouden zijn. Het was bij wijze van teken, van herkenningsteken, dat Jezus op bepaalde punten heel letterlijk aansloot bij de profeten. Maar toch was dat pas *achteraf* herkenbaar.

Een treffend voorbeeld daarvan is te vinden bij de intocht in Jeruzalem. Daarover lezen we in Johannes 12: 14 en 15: "En Jezus vond een jonge ezel en Hij ging erop zitten, gelijk geschreven is: Wees niet bevreesd, dochter Sions, zie, uw Koning komt, gezeten op het veulen van een ezel". Dat is voorwaar een heel duidelijke vervulling in detail van

wat in Zacharia 9 werd voorgezegd. Toch staat er achteraan: "Dit begrepen zijn discipelen aanvankelijk niet, maar toen Jezus verheerlijkt was, toen herinnerden zij zich, dat dit met het oog op Hem geschreven was en dat zij dit met Hem gedaan hadden".

Vanwaar dat late begrip? Wel, dat zal komen doordat er zoveel *andere* details uit dezelfde profetie waren, die *niet* leken uit te komen. In Zacharia 9:10, vlak achter de woorden over 't ezeltje, staat namelijk ook: "Dan zal Ik de wagens uit Efraïm en de paarden uit Jeruzalem teniet doen, ook de strijdboog wordt teniet gedaan; en hij zal de volken vrede verkondigen, en zijn heerschappij zal zich uitstrekken van zee tot zee, en van de Rivier tot de einden der aarde".

Hier zit natuurlijk juist het heikele punt, dat er van dit gericht en deze heerschappij maar heel weinig te zien was. Begrijpelijk, dat de discipelen de profetie pas achteraf herkenden, vanuit de *verheerlijking*. Wat 'letterlijk' uitkomt en wat niet, dat viel nog nooit van tevoren uit te maken.

En precies dat is, wat de uitleggers van nu proberen. Op de eerder genoemde conferentie gaf ds. L.W.G. Blokhuis een boeiende uitleg in detail van Zacharia 14, waarbij hij op grond van deze profetie aankondigde, dat Jeruzalem opnieuw zal worden veroverd en geschonden, maar dat God daarna zal ingrijpen met een aardbeving en dat de natuur dan ruim voldoende water zal hebben door de rivieren die vanuit Jeruzalem zullen stromen.

Ik wuif deze uitleg zeker niet weg, maar signaleer wel dat we absoluut niet weten of dit ook maar bij benadering Gods bedoeling is. Om een voorbeeld te noemen: ds. Blokhuis voorziet, dat het huidige chronische watertekort in Israël opgelost zal worden door de levende wateren, die uit Jeruzalem zullen vlieten (Zach. 14:8). Maar dit levende water vanuit Jeruzalem is een bekend beeld in de profetie en onze Heiland past dit als volgt toe: "Wie in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien" (Joh. 7:38). Johannes voegt daar dan als uitleg aan toe: "Dit zeide Hij van de Geest, welke zij, die tot geloof in Hem kwamen, ontvangen zouden". En *heeft* de Here deze stromen van kracht, stromen van levend water, niet metterdaad doen vlieten vanuit Jeruzalem, naar Oost en West? U en ik leven er nog altijd van.

Met dit voorbeeld wil ik duidelijk maken: wij hebben geen kalender van de eindtijd. Welke details uit de profetie er nog *letterlijk* een vervulling krijgen, weten we niet. Als er nog eens letterlijk water uit Jeruzalem stroomt, zal ik aan de uitleg van ds. Blokhuis nog eens terugdenken. Maar voor nu komt het erop aan, dat onze hoop en verwachting gericht is op de wederkomst van Christus. In de tussentijd zien we de grote dingen, die God doet. In de herademing die Hij de verdrukte kerk in Oost Europa schenkt. In de stromen van Geest-kracht, waarmee Hij wereldwijd nog altijd mensen raakt. En, inderdaad, ook in de terugkeer van vele Joden naar Israël, waar Gods oude volk door zijn lankmoedigheid toch nog een eigen plaats kreeg onder de zon.

We kunnen er zeker van zijn, dat de Here graag ziet dat we het goede zoeken voor Israël. Bijvoorbeeld door flinke ondersteuning te geven aan de opvang van Russische Joden. Maar het moet niet onder tafel raken, dat Christus de vervulling van de profetie is, en dat we bovenal zijn wederkomst verwachten.

W. Smouter, Rijswijk 27-11-90.